

fejtett fáradozásai nem jelentenek többletmunkát, mert ennek áldását az ismeretek gyorsabb elsajátításában az iskola belső munkája közben — mint én is — tapasztalni fogja. Éppen azért felhívom kedves kartársaim figyelmét ebbe a könnyítő munkába való bekapcsolódásra.

Iskolásgyermekeim között már nem ritka, akinek 10, 20, 30, sőt 40 darab „Röptében a világ körül“ filléres könyvecskéje van, s ennek láthatólag örülnek! E közhasznú nyomtatványokat a szülők nem igen vették, de a gyermekek által bevittem a családba. A család tagjai egyre sürűbben fel-felnyúltak a könyvespolcra, hogy egy-egy nekik érdekes könyvet — nem is egyszer — elolvassanak. Így hamarosan el lehet érni azt, hogy

nemcsak a gyermekek, hanem a legmaradibb falusi magyar sem sajnálja pénzét erre.

Minél jobban, a fokozatos nevelési és tanítási elvnek minél megfelelőbben szerkesztik majd ezeket az olcsó könyveket, annál nagyobb lesz irántuk az érdeklődés. És minél nagyobb lesz a kereslet, annál nagyobb lesz az erkölcsi haszon, amely a vállalkozás mindkét részről való anyagi megerősödéséhez is vezet.

A haladás két lábán jár: az anyagiakon és a szellemieken. Sohasem tudjuk, melyik lép először. Fontos a cél:

a magyar haza szcles néprétegei műveltségi színvonalának emelése, ennek gyakorlati megrögzítése, hasznosítása!

Nádorfy Lajos

Széchenyi és a hídvam

Az 1832—36. évi országgyűlési ciklus tárgyalta a Széchenyi István által benyújtott javaslatot, mely szerint Pest és Buda közt igen szükséges lenne egy állandó híd. És már ekkor, a kezdet kezdetén szállt a hír szájról-szájra, hogy Széchenyi az új hídon mindenkit meg akar fizettetni. Bár a híd megépítését mindenki helyeselte, ha a vámfizetésről esett szó, kiváltságosaink lángborult arccal tiltakoztak ellene. Egyik előkelő úr például úgy nyilatkozott, hogy ő inkább Paksig kerül s ott kel át a Dunán, semhogy nemes ember létére hídvamot fizessen.

Széchenyi ilyen hangulatban terjesztette Pest megye nemes választmánya elé tervezett hídjával kapcsolatos közteherviselés indítványát, mely szinte vakmerőségnek tűnt azok szemében, akik ismerték a választmány összetételét és tudták, hogy abban olyanok is vannak, akik enyhén szólva a grófnak nem éppen jóbarátai.

A tárgy előadójaúl, mivel, mi tülés-tagadás, más nem igen értett az ügyhöz semmit, — hiszen, mint ők maguk elismerték, a választmány tagjai még egy vizesárkon sem tettek keresztül, akár egy pallót is — tehát okvetlenül szükségük volt Széchenyire —, Széchenyit kérték fel.

És az indítvány az első napon megbukott. Az okot ne kutassuk.

Második nap újra napirendre került a dolog. Széchenyi borús arccal, a nyugtalanság látható jeleivel arcán jelent meg az ülésteremben. És beszélni kezdett. Először elfogultsággal fejtegette terveit, majd mindjobban belemelegedve bizonyította, mennyire szüksége van a nemzetnek, elsősorban pedig Pest-Budának a tervbevetett híd megépítésére. Lelkesedéssel előadott érveinek hatására enyhébbek lettek a közöny ráncai a gyűlés résztvevőinek arcán. De mikor Széchenyi kesernyésen és félgúnyosan így fejezte be beszédét: „de ha ilyesmi üdvöst, szépet, nagyot s dicsőt előállítani kívánunk, bizony kissé szegre kell akasztanunk kiváltságunkat, zsebünkbe kell nyúlunk és — *vámot fizetünk az új hídon*“, — fagyos dermedtségbe merevedett az egész ház...

A csönd után aztán lassanként szavak szakadoztak az ajkáról. Csak úgy bátortalanul, csendben hullottak, mint az őszi eső cseppjei. Az egyik gyönyörű szavakkal dicsőítette a híd felépítésének nagyszerű eszméjét, de a létesítés eszközeiért már kevésbbé lelkesedett, mert, mint mondta, „ha egyszer megkezdjük nyír-bálni a nemesség jogait, majd folytatjuk is azt“. A másik azt állította, hogy a só árának emelésével elő lehetne a szükséges tőkét teremteni és így nem lenne szükség a vám bevezetésére. A harmadik néhány évre ideiglenesen esetleg hajlandónak nyilatkozott a hídvam megfizetésére, de hangsúlyozta, hogy csak ideiglenesen, míg a szükséges összeg megtérül a vámon. Így és ehhez hasonlóan támadták még sokan a tervet, az eszmét azonban egy sem.

Voltak, hála Istennek, olyan szónokok is, akik a gróf tervei mellett szálltak síkra és hosszabb beszédben fejtegették a híd előnyeit, szükségességét és a Széchenyi által felvetett terv emberséges és észszerű voltát; kárhozták a kiváltságos osztályok

megrögzött idegenkedését minden köztelherviseléstől, ami a polgári állam és élet nélkülözhetetlen feltétele.

Mire az egyik öreg táblabíró — valahol a harmadik sorban — jeges zuhanynak képzelvén magát, ekkép zúdult a szónok nyakába: „Nem hittem volna, hogy öcsém-uram ennyire megunta azt a kis nemesi szabadságot.“

Mire a fiatal szónok nyelt egy nagyot és engesztelőleg szólt az öreghez: „Majd megértjük még mi, urambátyám, egymást, ebben is, mint sok másban eddig!“ — szólt és leült.

— Soha! — felelte az öreg úr lángoló szemekkel és kinézett az ülésterem ablakán az utca ragyogó fénytengerébe.

Széchenyi, félve, hogy a vita elfajulhat, elővette gyakran használt és mindig bevált fortélyát: — „Aludjunk rá, tisztelt urak!“ — kiáltotta a vita közepébe, mire a vita elhallgatott és szedelődzködni kezdett a nemes gyülekezet.

A következő napokon más tárgy felvételével pihentették a hídvám ügyét és ezalatt a folyosókon, kaszinókban Széchenyi elvbarátai ügyesen használták fel az időt. Úgy, hogy a negyedik napon csekély módosítással elfogadták a gróf által indítványozott tervet, az öreg táblabíróval együtt, aki ugyan mormogott valami baljóslatú mondásokat, de mégis megszavazta a tervet.

Néhány nap múlva a közgyűlés rövid vita után szintén magáévá tette a választmány határozatát. Széchenyi megnyerte egyik legnehezebb csatáját...

Ily nehéz vajadások között tették meg 1832-ben az első lépést a felé a nagylelkű lemondás felé, amit néhány évvel később a magyar kiváltságosok csaknem példanélküli nemes buzgalommal és öntudattal maguk önkényt sürgettek.

És ebben is Széchenyi Istváné a főérdem.

Csontos Sándor

Újszerű tanfolyam az újpesti Szociálpolitikai Intézetben.

A történelem az élet tanítómestere. A történelem: a mult, az erő, az alap. Csak belőle fejlődhetik az egészséges jelen és a tartós jövő. Ismernünk kell a magyar multat: a magyar történelmet, hogy öntudatos és értékes munkásai lehessünk a magyar jelennek és jövőnek. Ezért iktatta be az Intézet esti tanfolyamai közé a magyar történelmet is, melyre a beiratkozások máris megindultak (jelentkezés — szerda és szombat kivételével — minden este 6—9 óráig az Intézet irodájában: Erkel-u. 26). A szemináriumszerű tanfolyamon az egyes előadások mindenkor a magyar történelem egy-egy kiválóbb egyéniségéhez vagy eseményéhez kapcsolódnak; — s azokat térkép- és képbemutatók, valamint a korhoz vagy egyéniséghez tartozó történelmi anekdoták kísérik. A tanfolyam huszonöt egymásutáni pénteken este 7—9 óráig tart; az első előadás: nov. 7-én volt. A tanfolyam vezetője: *Koppány István* áll. gimn. tanár. Tandíj nincs. Beiratkozási díj: 2.50 pengő.

NÉGY KARÁCSONYI VERS

Karácsonykor

*Kis leánykám sirva mondta:
„Picurka a karácsonyfa,
Mégis csak itt-ott csüng rajta
Arany-dió, fonnyadt alma...“
S egyre sirt, csak sirt alatta.*

*Vigasztaltam: elmeséltem,
Hogy mit láttam künn a réten:
„Százfogatú gyémánthintón,
Ködben, csöndben, röpken, ringón
— A kis Jézus maga hozta —
A sokezer karácsonyfa
Az éjtszakát beragyogta.*

*Váratlanul vihar támadt...
Felkapta a fényes fákat;
Mégforgatta, összerázta,
És a hóba meg a sárba
Hullott, ami szent és drága...
A legtöbbjét kettétörte,
Azért ilyen apró, törpe.*

*Elborult a Jézus arca,
Majd a fákat összerakta,
S letett egyet nagy titokban
Minden kis és nagy udvarban,
S nagysebesen, röpken, ringón
elrepült a gyémánthintón.“*